

Oral Mukozal Lezyonlar

ORAL MUCOSAL LESIONS

İlkay ÇELİK*, Kahraman GÜNGÖR**

* Dt., Gazi Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Oral Diagnoz ve Radyoloji BD,

** Yrd.Doç.Dr., Gazi Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Oral Diagnoz ve Radyoloji BD, ANKARA

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, oral mukozal lezyonların görülme sıklığının; yaş, cinsiyet ve sigara kullanma alışkanlığına göre incelenmesidir.

Materyal ve Metod: Kırsal bölgelerde ve kentlerde yaşayan 20-40 yaşları arasındaki 686 ve 40-60 yaşları arasındaki 314 birey olmak üzere toplam 1000 hasta çalışmaya dahil edildi. Hastalar Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) belirlediği oral mukoza kriterlerine göre en az 3 yıl deneyimli hekimler tarafından klinik olarak muayene edildi ve elde edilen bulgular kaydedildi.

Bulgular: 20-40 yaşları arasındaki hastaların yaklaşık % 9.91'inde, 40-60 yaşları arasındaki hastaların ise yaklaşık % 20.06'sında oral mukozal lezyon bulundu. Yaş, cinsiyet, çevre ve sigara kullanma alışkanlığı ile oral mukozal lezyonların varlığı arasındaki ilişki istatistiksel olarak iki yığın için oran testi ile analiz edildi.

Sonuç: Yaş, cinsiyet ve sigara kullanma alışkanlığı ile oral lezyonlar arasında anlamlı bir ilişki saptanırken, çevre ile anlamlı bir ilişki olmadığı görüldü.

Anahtar Kelimeler: Oral mukozal lezyonlar, Prevelans

T Klin Diş Hek Bil 2004, 10:11-15

Summary

Aim: The object of this study is to investigate the prevalence of oral mucosal lesions according to age, gender and smoking habit.

Material and Method: This study consisted of 1000 patients, in which 686 of them were between 20-40 and 314 of them were between 40-60 ages, living in urban and rural areas. The subjects were clinically examined according to WHO (World Health Organization) criteria by at least 3 year experienced physicians and findings were recorded.

Results: Among the 20-40 year old subjects oral mucosal lesions were found to be approximately 9.91% even though 40-60 year old subjects oral mucosal lesions were found to be approximately 20.06%. The relation between the age, gender, area, smoking habit and the occurrence of oral mucosal lesions istatistically analyzed with the ratio test for two masses.

Conclusion: Although the significant difference were determined between age, gender, smoking habit and oral lesions, no significant difference were found with area.

Key Words: Oral mucosal lesions, Prevalence

T Klin J Dental Sci 2004, 10:11-15

Ağız mukozası çok sayıda hastalığın görülebildiği bir bölgedir. Bunların bir kısmı ağızda lokalize bir hastalık, bir kısmı ise sistemik bir hastalığın oral bulgusu halinde olabilir (1).

Oral kaviteyi etkileyen 200 farklı tip hastalık arasında oral mukozanın yüzeysel lezyonları büyük bir yüzdeyi oluşturmaktadır (2). Bu lezyonlar oral mukozanın yüzeysel tabakasında meydana gelmekte ve kalınlıkları 2 mm'yi geçmemektedir (3). Bhaskar, bu lezyonları beyaz, veziküllü, pigmente ve karışık tipte lezyonlar olmak üzere sınıflandırmıştır (4).

Ağız hastalıklarıyla ilgili epidemiyolojik çalışmalar, bu patolojilerin farklı kültür ve toplumlardaki

oluşum, dağılım ve insidansına ait bilgilerin edinilmesini sağlarken bu farklı parametreler arasında karşılaştırma yapılmasına da olanak sağlar (2).

Detaylı hasta muayenesi ve anamnezi ışığında oral mukoza hastalıkları ve lezyonlarının çoğunda tanı ve tedavi güç değildir (1).

Bu çalışmanın amacı, Türk toplumunda yaşayan belli sayıda kişide oral mukozal lezyonların görülme sıklığının, yaş, cinsiyet ve sigara kullanma alışkanlığına göre incelenmesidir.

Materyal ve Metod

Çalışmaya 2002 yılı Haziran ve Temmuz aylarında Gazi Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Oral

Diagnoz ve Radyoloji Kliniği'ne çeşitli dental nedenlerle başvuran 20-60 yaşları arasındaki 1000 hasta dahil edildi. Formlar hazırlanarak hastalara yaşadıkları bölge, sistemik hastalıkları, sigara ve oral hijyen alışkanlıkları sorulup, alınan cevaplar kaydedildi.

Oral mukoza, Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) belirlediği sistematik prosedürlere göre en az 3 yıl klinik deneyimi olan hekimler tarafından muayene edildi. Muayene öncesi oral mukoza, özellikle kurutulmadı. Bazı hastalarda mevcut debris uzaklaştırmak için pamuk rulolar kullanıldı.

Formlar değerlendirilirken hastalar 20-40 ve 40-60 yaş grubu olmak üzere 2 gruba ayrıldı. 20-40 yaş grubu hastaların yaş ortalaması 30, 40-60 yaş grubu hastaların yaş ortalaması 50 olarak belirlendi.

Değerlendirme yapılırken çalışmaya katılan hastaların yaşadıkları bölge, yaş, cinsiyet ve sigara kullanma alışkanlıkları dikkate alındı.

Bulgular

1000 hastanın 686'sını 20-40 yaş grubundaki hastalar, 314'ünü 40-60 yaş grubundaki hastalar oluşturmaktaydı.

20-40 yaşları arasındaki hastalardan 69'unu yaklaşık %10.05'ini kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar; 54'ünü yaklaşık %7.87'sini kırsal bölgelerde yaşayan erkekler ve 299'unu yaklaşık

%43.59'unu kentlerde yaşayan kadınlar, 264'ünü yaklaşık % 38.49'unu kentlerde yaşayan erkekler oluşturmaktaydı. Bu yaş grubunda kırsal bölgelerdeki kadınların 6'sında yaklaşık % 8.69'unda, erkeklerin ise 8'inde yaklaşık % 14.81'inde oral mukozal lezyon saptanırken, kentlerde yaşayan kadınların 20'sinde yaklaşık % 6.48'inde, erkeklerin 34'ünde yaklaşık % 12.87'sinde oral mukozal lezyon olduğu görüldü.

40-60 yaşları arasındaki 314 hastadan 39'unu yaklaşık % 12.40'ını kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar, yine 39'unu yaklaşık % 12.40'ını kırsal bölgelerde yaşayan erkekler ve 133'ünü yaklaşık % 42.35'ini kentlerde yaşayan kadınlar, 103'ünü yaklaşık % 32.81'ini kentlerde yaşayan erkekler oluşturmaktaydı. Bu yaş grubunda kırsal bölgelerdeki kadınlardan 6'sında yaklaşık %15.38'inde, erkeklerden 15'inde yaklaşık %38.46'sında oral mukozal lezyon izlenirken, kentlerdeki kadınlardan 19'unda yaklaşık %14.28'inde; erkeklerden 23'ünde yaklaşık %22.33'ünde oral mukozal lezyona rastlandı.

Oral mukozal lezyonların yaş, cinsiyet ve bölgelere göre dağılımı tablolarda görülmektedir (Tablo 1 ve 2).

Çalışmaya katılan 1000 hastadan 290'ı sigara kullanmaktaydı. Bu hastaların 198'i 20-40 yaş grubunda, 92'si 40-60 yaş grubundaydı.

Tablo 1. 20-40 yaş grubu hastalarda görülen oral mukozal lezyonlar

Lezyonlar	Kırsal Bölge		Kentler		Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Lökoplaki	-	-	-	-	-
Liken planus	-	-	-	-	-
Linea alba	-	1	2	4	7
Dudak/yanak ısırması	1	1	3	6	11
Aftöz lezyon ve/veya ülser	1	1	4	4	10
Angular cheilitis	-	-	-	-	-
Protezle ilgili lezyonlar	-	-	1	2	3
Herpes	1	2	3	4	10
Fissürlü dil	2	2	3	6	13
Kıllı dil	1	1	3	4	9
Lingual varikosite	-	-	-	-	-
Hemanjiyoma	-	-	-	-	-
Melanin pigmentasyonu	-	-	2	2	4
Diğer lezyonlar	-	-	-	2	2
Toplam	6	8	21	34	69

Tablo 2. 40-60 yaş grubu hastalarda görülen oral mukozal lezyonlar)

Lezyonlar	Kırsal Bölge		Kentler		Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Lökoplaki	-	-	-	-	-
Liken planus	-	-	-	-	-
Linea alba	1	1	3	4	9
Dudak/yanak ısırması	1	2	4	4	11
Aftöz lezyon ve/veya ülser	-	-	1	1	2
Angular cheilitis	-	-	-	-	-
Protezle ilgili lezyonlar	1	2	2	3	8
Herpes	-	-	1	1	2
Fissürlü dil	1	2	3	4	10
Kıllı dil	1	2	2	3	8
Lingual varikosite	-	-	1	1	2
Hemanjiyoma	-	-	-	-	-
Melanin pigmentasyonu	-	1	-	-	1
Diğer lezyonlar	1	-	2	2	5
Toplam	6	10	19	23	58

Sigara kullanan 20-40 yaş grubu hastaların 30'unu yaklaşık %15.15'ini kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar, 48'ini yaklaşık %24.24'ünü kırsal bölgelerde yaşayan erkekler oluştururken, 56'sını yaklaşık %28.29'unu kentlerde yaşayan kadınlar, 64'ünü yaklaşık %32.32'sini kentlerde yaşayan erkekler oluşturmaktaydı. Bu yaş grubunda kırsal bölgelerdeki kadınların 3'ünde yaklaşık %10'unda, erkeklerin 4'ünde yaklaşık %10.41'inde oral mukozal lezyon saptanırken, kentlerdeki kadınların 5'inde yaklaşık %8.92'sinde, erkeklerin 7'sinde yaklaşık %10.93'ünde oral mukozal lezyon olduğu görüldü.

Sigara kullanan 40-60 yaş grubu 92 hastanın 46'sı kadın ve 46'sı erkek olmak üzere eşit sayıydı. Bu hastalardan 23'ü yaklaşık % 25'i kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar ve aynı sayıda olmak üzere kırsal bölgelerde yaşayan erkeklerden; 23'ü yaklaşık %25'i kentlerde yaşayan kadınlar ve yine aynı sayıda olmak üzere kentlerde yaşayan erkeklerden oluşmaktaydı. Kırsal bölgelerdeki kadınların 4'ünde yaklaşık %17.39'unda, erkeklerin 7'sinde yaklaşık %30.43'ünde oral mukozal lezyon saptanırken; kentlerde yaşayan kadınlardan 5'inde yaklaşık %21.73'ünde, erkeklerden 7'sinde yaklaşık %34.78'inde oral mukozal lezyon olduğu görüldü.

Sigara kullanan bireylerde görülen oral mukozal lezyonların dağılımı aşağıdaki Tablo 3'te görülmektedir.

İstatistiksel Analiz

Oral mukozal lezyonların yaş, cinsiyet, çevre ve sigara kullanma alışkanlığıyla ilişkisi, istatistiksel olarak iki yığın için oran testi kullanılarak analiz edildi. Yaş ve cinsiyetle oral mukozal lezyonların görülme sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanırken, çevre ile anlamlı bir ilişki olmadığı görüldü. 40-60 yaş grubunda, 20-40 yaş grubuna göre daha yüksek oranda lezyon izlendi. Ayrıca erkek hastalarda oral mukozal lezyonların kadınlara oranla daha fazla olduğu saptandı.

Sigara kullanan bireylerle kullanmayan bireyler arasında oral mukozal lezyonlar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenerek, sigara kullanan bireylerde lezyonların daha fazla görüldüğü anlaşıldı.

İstatistiksel değerlendirme sonuçları Tablo 4'te görülmektedir.

Tartışma

Bu ön çalışmada, Türk toplumunda 20-40 ve 40-60 yaş grubu bireylerde görülen oral mukozal lezyonların, yaş, cinsiyet, çevre ve sigara kullanma alışkanlığıyla ilişkisi incelenmiştir.

Oral mukozadaki çeşitli lezyonların görülme sıklığının araştırıldığı birçok epidemiyolojik çalışma mevcuttur. Vietnam toplumundaki 20-60 yaşları arasındaki 550 bireyi kapsayan bir çalışmada oral mukozal lezyon prevalansı %14 bulunmuştur (5).

Tablo 3. Sigara kullanan bireylerde görülen oral mukozal lezyonların dağılımı

	CİNSİYET		YAŞ		ÇEVRE		Toplam
	Kadın	Erkek	20-40 yaş	40-60 yaş	Kır	Kent	
Lökoplaki	-	-	-	-	-	-	-
Linea alba	2	2	1	3	2	2	4
Dudak/yanak ısırması	2	2	3	1	3	1	4
Aft	-	1	1	-	-	1	1
Protezle ilgili lezyonlar	2	2	1	3	2	2	4
Herpes	-	1	1	-	1	-	1
Fissürlü dil	4	7	5	6	5	6	11
Kıllı dil	6	7	8	5	5	8	13
Melanin pigmentasyonu	-	1	-	1	1	-	1
Diğer lezyonlar	1	-	-	1	-	1	1

Tablo 4. Oral mukozal lezyonların çevre, yaş, cinsiyet ve sigara içme alışkanlığı ile ilişkisini gösteren istatistiksel sonuçlar

			Significant	Sonuç
			Sigara faktörüne göre değerler	Sigara kullanan Sigara kullanmayan
Oral mukozal lezyon değerleri	Çevre (kır)	0,15	p>0,05	Anlamsız
	Çevre (kent)	0,12		
Oral mukozal lezyon değerleri	Yaş (20-40)	0,10	p<0,05	Anlamlı
	Yaş (40-60)	0,18		
Oral mukozal lezyon değerleri	Cinsiyet(K)	0,10	p<0,05	Anlamlı
	Cinsiyet(E)	0,16		

Bizim çalışmamıza katılan bireylerde ise %10.7 oranında oral mukozal lezyon olduğu görülmüştür. Çeşitli ülkelerdeki akıl hastanelerinde bulunan yaşlılar, oral mukozal lezyonlar açısından incelenmiş ve %50'den fazla olduğu bulunmuştur (6-8).

65-75 yaşları arasındaki Hong Kong'lu erişkinlerde yapılan bir çalışmada % 36 oranında oral mukozal lezyon saptanmış, bu oran kırsal bölgelerde yaşayan bireylerde, kentlerde yaşayanlara göre daha yüksek bulunmuştur (9).

Bouqot ve arkadaşları yaş ortalaması 35 olan 23.616 Amerikalı ile yaptıkları bir çalışmada % 21'den fazla oranda 3783 kişide oral mukozal lezyon olduğunu saptamışlar ve tüm grubun %3.4'ünde keratotik tipte lezyonlar olduğunu bildirmişlerdir(10).

Kavcic ve Skaleric, Ljubiana ve Slovenya'daki 555 hastada bir veya daha fazla oral mukozal lezyon olduğunu göstermişlerdir(11).

Epidemiyolojik çalışmalarda, dil lezyonlarının oral mukozal lezyonların önemli bir bölümünü oluşturduğu ve görülme sıklığının dünyanın farklı bölgelerinde değişik oranlarda olduğu gösterilmiştir. Fissürlü dil prevalansı Amerikalı erişkinlerde % 3.2, Ürdünlü bireylerde % 11.4, İranlı bireylerde % 2.6 ve Macaristan toplumunda % 8.8 oranlarında bulunmuştur (12-15). Bizim çalışmamızda ise % 2.3 oranında fissürlü dil olduğu görülmüştür.

Kuzey Çin'de yapılan geniş kapsamlı bir çalışmada kıllı dil oranı 35-44 yaşları arasında % 1.1, 65-74 yaşları arasında % 1.9 oranında saptanırken, Amerikalı ve Ürdünlü bireylerde de benzer oranlar bulunmuştur(14-16). Bizim çalışmamızda ise % 1.7 oranında kıllı dil olduğu görülmüştür.

Ürdün'de ve Çin'de yapılan çalışmalarda kıllı dil ile sigara kullanımı arasında sıkı bir ilişki olduğu vurgulanmıştır (15,16). Bu sonuçlar bizim çalışmamız ile de uyumluluk göstermektedir.

Oral kanser, önemli bir sağlık sorunudur. Ağız kanserleri insan kanserlerinin %3'ünü, erkeklerde 6. en sık, kadınlarda 12. en sık kanseri oluşturur (1). Dünya Sağlık Örgütü (WHO), oral kanserli hastaların dünya çapında artış gösterdiğini ve hastalığın özellikle ileri dekatlarda daha fazla görüldüğünü belirtmektedir. Amerika'da her yıl oral ve orofaringeal kanser teşhisi konan 31.000 yeni vaka olduğu bildirilmektedir (17).

Eğer erken teşhis ve tedavi edilmezse displastik oral mukozal lezyonlardan skuamoz hücreli kanser gelişebilmektedir. Klinik muayene, laboratuvar incelemeleri ve anamnez bulgularının birlikte değerlendirilmesi özellikle erken evre asemptomatik lezyonların teşhisinde oldukça önemlidir. Erken teşhis edilen oral kanserlerin çoğu hastada iyi bir tedavi planlaması sonucu memnun edici sonuçlar verdiği bildirilmektedir (17). Bizim çalışmamızda displastik değişim gösteren bir vakaya rastlanmamıştır.

Oral mukozal lezyonların değerlendirilmesinde dişhekimlerine önemli görevler düşmektedir. Böylelikle birçok hastalık erken evrede teşhis edilerek tedavi şansı ve yaşam kalitesi yükselecektir.

Sonuç olarak, oral mukozal lezyonların, belirlediğimiz her iki yaş grubunda da erkeklerde kadınlardan daha fazla görüldüğü ve 40-60 yaş grubunda daha yüksek prevalans gösterdiği bulunmuştur. Sigara kullanan bireylerde özellikle dil lezyonlarının daha yüksek oranda olduğu saptanmıştır. Türk toplumundaki oral mukozal lezyonların prevalansını belirlemek için geniş kapsamlı çalışmalara gereksinim olduğu görüşündeyiz.

KAYNAKLAR

1. Günhan Ö: Oral ve Maksillofasiyal Patoloji, Atlas Kitapçılık, Ankara, 2001
2. Akal ÜK, Pektaş ZÖ, Nalçacı R, Yağbasan A: An investigation on oral mucosal lesions: Clinical, histopathological and therapeutical approaches. T Klin Dişhek Bil Der 8: 80, 2002

3. Peterson L: Principles of Oral and Maxillofacial Surgery, Philadelphia, JB Lippincot Company, 1992
4. Bhaskar SN: Synopsis of Oral Pathology. St. Louis, The C.V. Mosby Company, 1986
5. Nair RG, Samaranayake LP, Philipsen HP, Grahann RGB, Itthagaran A: Prevalence of oral lesions in a selected Vietnamese population. Int Dent J 46: 48, 1996
6. Fleishman R, Peles DB, Pisanti S: Oral mucosal lesions among elderly in Israel. J Dent Res 64: 831, 1985
7. Jorge JJr, de Almedia OP, Bozzo L, Scully C, Graner E: Oral mucosal health and disease in institutionalized elderly in Brazil. Community Dent Oral Epidemiol 19: 173, 1991
8. Vigild M: Oral mucosal lesions among institutionalized elderly in Denmark. Community Dent Oral Epidemiol 15: 309, 1987
9. Corbet EF, Holmgren CJ, Philipsen HP: Oral mucosal lesions in 65-74-year old Hong Kong Chinese. Community Dent Oral Epidemiol 22: 392, 1994
10. Bouquot JE, Gorlin RJ: Leukoplakia, lichen planus, and other keratoses in 23.616 white Americans over the age of 35 years. Oral Surg Oral Med Oral Pathol 61: 373, 1986
11. Kavcic MK, Skaeleric U: The prevalence of oral mucosal lesions in a population in Ljubliana, Slovenia. J Oral Pathol Med 30: 22, 2001
12. Aboyans V, Ghaemmaghami A: The incidence of fissured tongue among 4.009 Iranian dental outpatients. Oral Surg Oral Med Oral Pathol 36: 34, 1973
13. Banoczy J, Rigo O, Albrecht M: Prevalence study of tongue lesions in a Hungarian population. Community Dent Oral Epidemiol 21: 224, 1993
14. Bouquot JE: Common oral lesions found during a mass screening examination. J Am Dent Assoc 112: 50, 1986
15. Darwazeh AMG, Pillai K: Prevalence of tongue lesions in 1013 Jordanian dental outpatients. Community Dent Oral Epidemiol 21: 323, 1993
16. Lin HC, Corbet EF, Lo ECM: Oral mucosal lesions in adult Chinese. J Dent Res 80: 1486, 2001
17. Sciubba JJ: Oral cancer. The importance of early diagnosis and treatment. Am J Clin Dermatol 2: 239, 2001

Geliş Tarihi: 06.11.2003

Yazışma Adresi : Dt. İlkay ÇELİK
Gazi Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi
Oral Diağnoz ve Radyoloji BD, ANKARA
kahraman@gazi.edu.tr